

# Framsidan

1 / 03

Aktuellt magasin från Regionbibliotek Västra Götaland



Bokfest i Fredrikstad

# Läs Filmkonst

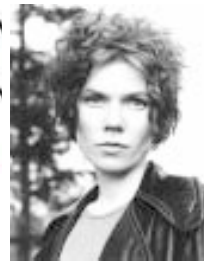
Sveriges största tidskrift om film



För 250:- blir du prenumerant ett helt år och får sex nummer av Filmkonst hem i brevlådan. Dessutom blir du Festivalsupporter och begåvas med ett Supporterkort. Detta ger dig förtur på biljetbeställningarna till Göteborg Film Festival samt en rad erbjudanden under hela året. Filmvisningar, teaterrabatter med mera.

Betala 250:- på Postgiro 9 27 24-4 så kommer Filmkonst med posten.

Läs mer om Filmkonst och supporterbjudanden på [www.filmfestival.org](http://www.filmfestival.org)



## framsidan

### redaktion

ansvarig utgivare	Lena Skoglund lena.skoglund@vgregion.se
redaktör	Ann-Charlotte Hammarén ann-charlotte.hammarén@vgregion.se
redaktions grupp	Lena Skoglund Ann-Charlotte Hammarén Gunnar Södow Eda Ekendahl
bildhantering	Finn Hensner
tryckeri	Litorapid media AB Göteborg

Regionbibliotek Västra Götaland  
Förlagshuset Heurlins Plats 1  
413 01 Göteborg  
Tel 031-13 36 03  
www.bibl.vgregion.se

## innehåll

ledare - Leresvensker og norrbaggar	4
lledare - En gräns som förenar	5
tema - Kulturnett Østfold	6-8
nytt på gång - Biblioteket Østfold	9
politik - Boken som vision	10-11
enkät - Vilka författare känner du till?	12-13
intervju - Vad är en människa?	14-15
möte - Tränger in under huden	16-17
samtal - Läger örat nära texten	18
krönika - I huvudet på en förläggare	19
två av oss - Äldre tipsar yngre	20
två av oss - Litteraturen som mötesplats	21
insidan - Gränssamarbete	22
sista ordet...	23



# Leresvensker og norrbaggar

**M**an skal være politisk korrekt og ta avstand fra at nordmenn (som er av begge kjønn), reiser til Svinesund og Strömstad og handler for milliarder av kroner hvert år. Men det er et faktum at innenfor en halvtimes kjøring fra grensen, finnes det mange store kjøpesentra på norsk side - vi har altså privatøkonomi til å handle både på norsk og svensk side av grensen.

Vi invaderer kanskje også den bohuslänske kysten og kjøper torp i innlandet - forhåpentlig er det plass for oss og forhåpentlig ødelegger vi ikke den svenske strandsonen slik vi har gjort her hjemme med gjerder og PRIVAT-skilt for å unngå at allmennheten får adgang til sjøen.

For drøye hundre år siden kom svenskene hit på jakt etter arbeid, blant annet i teglverkene langs nedre del av Glomma, i det som idag er Fredrikstad kommune. Over mange år var kanskje så mange som 30 000 svensker bosatt i Østfold, mange reiste videre og mange reiste hjem - mange ble boende og svært mange østfoldinger har svenske forfedre. Tegl ble produsert med leire som råmateriale (eller lere som vi sier i søndre del av fylket) - ikke uventet kunne svenskene bli omtalt som lersvensker. Det var sikkert et nedsettende uttrykk - på linje med norrbagge.

Da det gikk mot unionsoppløsning i 1905, flyktet faktisk mange av svenskene tilbake til Sverige av frykt for hva de kunne bli utsatt for dersom det ble krig. Det ble det heldigvis ikke, mye takket være en klok svensk kong Oscar II selv om han oppfattet

unionsoppløsningen som et personlig nederlag. Kanskje var grunnen til den fredelige skilsmissen hans interesse for humanistiske fag; at han utfoldet et mangesidig forfatterskap under navnet Oscar Fredrik; skrev historiske, militære og musikkhistoriske avhandlinger og gjorde seg også kjent som lyriker (mest kjent er diktsyklusen *Ur svenska flottans minnen*, 1858 - slik presenteres han i Store norske leksikon. Posthumt burde han tildeles Nobels fredspris.

Norden er et unikt område: i tre land prater og skriver vi hvert vårt språk og vi forstår hverandre - med noen artige misforsåelser (rolig, rar osv); lengst i nord har vi et urfolksland som strekker seg over flere politiske landegrenser. Grenser er politiske ordninger som har byråkratiske begrunnelser, men for grenseboerne i særdeleshet, er de usynlige. Men likefullt er språk og tilhørighet til et land, en stat, noe som gjør at identiteten vår tilhører vår nasjonalitet. Likevel vil jeg påstå at vi i Østfold har mer til felles med bohuslänningen enn vi har med våre landsmenn i Nord Norge - i alle fall i felles interesser i å skape en dynamisk og sterk region i en folkerik, men likefullt en utkant av EU.

Men østfoldingen ser på norsk TV og i Västra Götaland ser man på svenk TV. Vi leser bøker på norsk ( gjerne av svenske forfattere) og svensker leser på svensk - etter hvert leser man norske deckare i Påskelovet - påskekrim er et norsk fenomen: krimserie på TV og 3-4 deckare i

ryggsekken som nytes foran peisen på hytta.

Fram mot 100-årsmarkeringen av den fredelige unionsoppløsningen, bør vi arbeide for mer kulturutveksling mellom gode grannar. Samarbeidsprosjektet "Ord uten grenser" og "Bokfesten i Gamlebyen i Fredrikstad" i april er slike tiltak. Men vi må også være dyktigere til å oppsøke arrangementer uten hensyn til grensen - her skal det en holdningsendring til, men også en organisering av praktiske måter å informere på. Derfor har vi i Østfold og Västra Götaland opprettet en database for arrangementer i grenseregionen der enhver arrangør gratis kan publisere arrangementer og disse blir synlige på internett.

Jeg vil derfor oppfordre alle kulturarrangører i kommuner i Sverige som grenser mot Østfold om å benytte denne Grensekalenderen som åpner i løpet av våren - på adressen [www.grense.net](http://www.grense.net).

Det er viktig at vi igjen invaderer - denne gang våre kulturelle arrangementer.

**Svein E. Nilsen**

Fylkesbiblioteksjef,  
Østfold fylkesbibliotek



## En gräns som förenar ?

Eftersom jag är sommarbohuslänning har jag sett dem komma norr-männen, invaderandes våra öar, vikar och hamnar.

De största, flottaste, ja vräkigaste båtarna har varit deras de senaste årtiondena. Förra midsommarafton såg jag tom en röd-vit-blå flagga vajandes utanför en bohuslänsk sommarstuga mitt bland allt det gulblåa.

En och annan badgäst har jag hört sucka att de trissar upp huspriserna men kommunalpolitikerna i Mariestad, Uddevalla och Götene menar att de fått utmärkta hyresgäster till de tidigare tomma lägenheterna i det kommunala bostadsbeståndet.

Handelsmännen i dessa städer har gnuggat händerna och glatt sig över deras köplust i livsmedelsbutiker och heminredning-saffärer och i biblioteken på dessa orter har man fått börja köpa in och blanda upp sina bokbestånd med norska böcker.

De flesta bohuslänningar jag känner tycker också att normän är goda sjömän och mindre stöddiga än de 08:or och 031:or som drar in några veckor på sommaren för

att snabbt försvinna till hösten som en flock skrånande flyttfåglar....

Riksgränser är ju uppifrån beslutade och fastställda företeelser som plötsligt och brutalt sätts tvärs över upptrampade stigar som tidigare förenat människor. Så har våra riksgränser flyttats och ändrats under historiens lopp.

Samtidigt som en gräns avskiljer och hindrar människor att rör sig fritt så utmanar den också människans förmåga att kringgå statliga regleringar, tullbestämmelser och beslut. Listigt och kreativt söker hon finna nya vägar. Medan riksgränsen på kartan är tydlig och exakt är den diffus och luddig i människornas vardag och hon blir nyfiken på hur nabon på den andra sidan lever och verkar. Ett utmanande gränslandskap uppstår.

Kan en gräns förena? Ibland har det känts så under de år vi från Regionbibliotek Västra Götaland samarbetat med våra kollegor från Østfold. Vi har upptäckt att våra kontakter över riksgränsen är mer livliga än de vi har till närliggande svenska län och länsbibliotek. Beror det på att det norska samarbetet rymmer såväl trygghet som utmaningar?

Vi förenas av en gemensam värdegrund i det nordiska, skandinaviska men upptäcker samtidigt så stora skillnader i arbetskultur och verksamhetsformer att det känns nytt och inspirerande. Vi hoppas att kunna sprida denna "gränsland-sanda" till flera bibliotekarier, lärare, förläggare, lärare, elever med flera under de år vi har fått förmånen att arbeta i vårt Interregprojekt *Ord utan gränser*.

Förvaltningschef  
Regionbibliotek Västra Götaland

# Kulturnett Østfold

En kulturdugnad drevet av fylkesbiblioteket

*“Østfold skal delta i utviklingen av Kulturnett Norge og være i fremste rekke blant norske fylker som en aktiv leverandør av kulturinformasjon til kulturnettet”.*

*Kulturplan Østfold fylke*

---

Text Heidi Ryan, webredaktør  
Illustration Oskar Ferm

**K**ulturnett Østfold er den offisielle inngangsporten til østfoldkultur på nettet. Nettstedet eies av Østfold fylkeskommune og drives av Østfold fylkesbibliotek. Førsteversjon av Kulturnett Østfold åpnet oktober 1998 og var det første kulturnettet i Norge.

Oppgaven kom fra fylkeskommunen, som i sin kulturplan for fylket bl.a. skrev at: “Østfold skal delta i utviklingen av Kulturnett Norge og være i fremste rekke blant norske fylker som en aktiv leverandør av kulturinformasjon til kulturnettet”. Ved opprettelsen av Kulturnett Østfold var dette arbeidet i gang.

Da Østfold fylkesbibliotek 10.mai 1999 markerte 4-års jubiléet for sitt første nettsted på www, fikk Kulturnett Østfold offisiell status som regionalnett under Kulturnett Norges paraply. Kulturnett Norge er Kultur- og kirkedepartementets satsing på internett og er navet i det elektroniske hjul som på internett knytter sammen sektornettene for bibliotek, arkiv, museum og

kunst, samt regionale kulturnett med underliggende nett. Fra 2003 er Kulturnett Norge organisatorisk plassert i ABM-utvikling - Statens senter for arkiv, bibliotek og museum.

## En kulturdugnad

Redaksjonen ønsker at Kulturnett Østfold skal være et samlingssted for Østfoldkultur på internett som utvikler seg i et samarbeid med institusjoner, aktører og interesserte besøkende - en kulturdugnad! I dag samarbeider vi tett med 16 av fylkets 18 kommuner og målet er selvfølgelig å samarbeide med alle.

Kulturnett Østfold produserer kulturnyheter fra hele fylket. Hver måned presenterer dessuten “månedens kulturprofil” - østfoldinger som har markert seg innen kulturlivet lokalt, nasjonalt eller internasjonalt. En annen viktig og mye brukt del av kulturnettet er en omfattende lenkesamling. Her fines hundrevis av lenker til alt som har med kultur i Østfold å gjøre - delt i

emner, og selvfølgelig søkbare via vår søkemotor.

Den kanskje viktigste, og mest populære tjenesten vi leverer er kulturkalenderen. Som nevnt før samarbeider vi med 16 kommuner, som alle legger sine kulturarrangement direkte inn i vår kulturkalender. Kulturkalenderen utvikles i samarbeid med Kulturnett Norge og er en kulturdugnad. Det betyr at den er avhengig av at folk over i hele fylket registrerer kulturarrangementer som de står bak eller kjenner til. Det betyr også at Kulturnett kan gi kommunene et utsnitt av kalenderen i sitt eget design, helt gratis.

Registreringene i “deres” kulturkalender samles i Kulturnett Norges database og blir søkbare fra en mengde kalendersider på én gang. Og når arrangementsdatoen er over, forsvinner arrangementet fra sidene. Kulturkalender Østfold gir deg altså alt på ett brett - enten du leter eller har arrangementer du vil melde om.



Illustration: Oskar Ferm



## Grensekalender

Nytt i år er nettstedet *grense.net* hvor du finner en grensekalender! Du lurer kanskje på hva en grensekalender er? *Kulturkalender Genseland* ble startet etter initiativ fra Østfold fylkesbibliotek og er stedet hvor du som arrangør kan synliggjøre ditt kulturarrangement og forhåpentlig få besøkere fra nabokommuner på begge sider av grensen mellom Norge og Sverige.

Målet er å oppheve grensen - utviske den, for all kulturell virksomhet. Du kan søke på og legge inn arrangement helt gratis. Og du kan velge hvilket språk du ønsker, svensk eller norsk. Du registrerer selv ved å fylle ut det digitale skjemaet og etter ca 24 timer (kvalitetssikring), er arrangementet publisert og kan sees av alle med internett. Vi har ønsket å gjøre det lettere for grenseboerne å fortelle hverandre om alt som skjer av kulturell aktivitet i området og håper for eksempel at Halmens hus i Bengtsfors får økt besøk av nordmenn og at Kanal museet på Ørje opplever en svensk folkevandring.

Grensekalenderen dekker 5 norske kommuner og 6 svenske. Det søndre området er innenfor det InterReg-området som heter Grenseløst samarbeid (kommunene Hvaler og Halden på norsk side og Strömstad, Tanum, Dals Ed og Bengtsfors på svensk). De øvrige kommunen ligger i InterReg-området Inre Skandinavia (Aremark, Marker, Rømskog og Årjäng, Eda). Kulturkalender Genseland "bryter ned" kommune- og nasjonsgrenser så vel som InterReg-grenser!

## To sektornett

Kulturnett Østfold har i dag to sektornett: et Biblioteknett og et Museumsnett. Biblioteknett Østfold har eksistert siden 1996, og er portalen til nettbaserte bibliotek tjenester i Østfold. Målet er å dekke alt som har med bibliotek, litteratur, informasjon, kultur osv i fylket – med lenker også til nasjonale og internasjonale nettsteder. Nettstedet ble opprettet for å lette de kommunale bibliotekenes tilgang til informasjon som publikum etterspør.

I skrivende stund blir Biblioteknettet gjort om til en portal for brukerne. Bibliotekene i Østfold står sammen og ønsker seg et felles "utstillingsvindu" på internett. Åpning av "Nye Biblioteknett Østfold" skjer 12. februar 2003, og det er arbeidet med prosjektet "Biblioteket Østfold" (se egen weblenke) som har gjort dette mulig.

Museumsnett Østfold åpnet 1. mai 2003 og inneholder en presentasjon av museene i fylket, nyheter, informasjon om møter og kurs og en nærmere presentasjon av museumstjenesten i Østfold. Det er museumstjenesten som har finansiert nettstedet, men det er utviklet og drevet av fylkesbiblioteket.

## Veien videre

Fylkesbiblioteket har altså bevisst sats på informasjonsteknologi med vekt på informasjon. Resultatene vises i våre internettportaler. Det er meget viktig å utnytte internettets enorme muligheter til informasjonssinnhenting og tilrettelegge for publikum gjennom portaler som hjelper den enkelte til å finne fram i informasjonsjungelen. Det vil bl.a. dreie seg om å digitalisere samlinger slik at brukere kan nå f.eks. bøkens *innhold* fremfor å låne selve boka. En viktig utfordring vil også

være å produsere informasjon på lydfilet og annet via internett slik at lesehemmede lettere kan ta del i det digitaliserte informasjonssystemet.

Vi er involvert i flere tunge internettprosjekt, bl.a. dokumentasjon av industriarbeidernes levesett rundt århundreskifte og frem til mellomkrigstiden. Her samarbeider fylkesbiblioteket med Østfold fylkes billedarkiv og Borgarsyssel museum. Nettstedet vil inneholde både lyd og bilder. Ved å fokusere på enkeltmennesket, på aktuelle tema – fritid, og kilder som har en unik utsagnskraft – bilder, lyd, tekst – håper vi at Østfolds kulturhistorie kan gjøres tilgjengelig for folk flest og være en stimulans til å søke bredere kunnskap.

## fakta/lenker

Kulturnett Østfold:

<http://ostfold.kulturnett.no>

Biblioteknett Østfold:

<http://ostfold.kulturnett.no/biblioteknett>

Museumsnett Østfold:

<http://ostfold.kulturnett.no/museumsnett>

Grensekalenderen:

[www.grense.net](http://www.grense.net)

Biblioteket Østfold:

<http://ostfold.kulturnett.no/bibliotekplan/>

## fakta/faktaboks

Kulturnett Østfold

Åpnet oktober 1998

Eies av Østfold fylkeskommune

Drives av Østfold fylkesbibliotek

Regionalnett under Kulturnett Norge mai 1999

# Biblioteket Østfold

- et utviklingsprosjekt for alle bibliotek i Østfold

*Biblioteket Østfold er et prosjekt jeg skal lede i tre år. Vi startet i fjor og skal iverksette og prøve ut strategier og tiltak i bibliotekplanen for Østfold.*

---

Text Trine Eriksen *prosjektleder*

**P**lanen har en tydelig visjon:- Å skape et mest mulig enhetlig Biblioteket Østfold, med felles verdier, holdninger og retningslinjer og med høyest mulig kompetanse og samordning av ressurser, til felles beste for bibliotekenes brukere – østfoldingene.

**MER SYNLIGE, INTERESSANTE OG ENKLE FOR BIBLIOTEKBRUKERNE**  
Dette er bibliotekenes prosjekt, og alle bibliotek i Østfold har sluttet seg til prosjektet.

Fagbibliotekene ved Høgskolen i Østfold er også aktivt med og det er en viktig forutsetning for å kunne lage gode løsninger for alle bibliotekbrukere. Vi skal gjøre jobben sammen og har fire prosjektgrupper med representanter fra de forskjellige regioner i Østfold. Gruppene skal arbeide innenfor områdene: Utadrettet virksomhet og markedsføring  
IKT-samarbeide  
Regler og lån – sømløse tjenester  
Kompetanseutvikling

Vi er først i Norge med å prøve ut sømløse tjenester gjennom "Det sømløse biblioteket Østfold". Det er mange norske fylker som venter i spenning på hvilke erfaringer vi gjør oss framover. Sømløse tjenester innebærer i korthet at brukerne skal kunne henvende seg på hvilket som helst bibliotek å få tilgang til alt materiale som finnes i Østfold på en enkel og effektiv måte. Varmland har nylig fått penger til et lignende prosjekt, og jeg gleder meg til komme i gang med et samarbeide med Anna Christina Rutqvist og hennes prosjektleder.

## ØSTFOLD – ILLE BRA

I vårt prosjekt er det viktig å ta utgangspunkt i det mangfold og den ulikhet som er i et fylke hvor kommunene har et innbyggertall fra ca. 700 – 70.000. Vårt hovedfortrinn er nok våre korte avstander og gunstige topografi. Du reiser så å si aldri lenger enn en time med bil fra ytregrense til ytregrense i fylket. Det gir gode fysiske muligheter for utprøving av mye tiltak, kontakt og samarbeide. Barrierene her er derfor ikke fysiske, om vi har mentale eller andre barrierer vil vi erfare utover i prosjektperioden.

Dette handler i stor grad om vilje. Vil man samarbeide om utviklingen så får man det til vil jeg påstå.

I tillegg må man ha mot og raushet. Man må ha mot til å prøve ut nye ting, og raushet til å se at man legger inn jobb til beste for fellesskapet, uten å være garantert at man får akkurat like mye igjen. Høyst sannsynlig får man mye mer tilbake, men det finnes ingen garanti for akkurat det. Dette er vi klar over, og bibliotekfolket i Østfold har etter min mening startet med både vilje, mot og raushet.

## AVISARTIKLER I LOKALAVISENE:

En av mange saker vi nå jobber med er et samarbeide med avisene i fire byer i Østfold. Biblioteket Østfold leverer stoff hver uke til avisredaksjonene og tema er selvsagt bibliotek og leselyst.

Vi har fire hovedoverskrifter for artiklene våre: - Lesetips og "ti på topp"Det



*Trine Eriksen  
prosjektleder*

lokale biblioteket presenterer segVi skriver om litteratur relatert til nyheterVi anbefaler litteratur relatert til årstiden

Prosjektet kan levere artikler hele året, fordi vi samarbeider og fordeler oppgaven med å skrive på alle bibliotekene. Dette er en god markedsføring av bibliotekene, men det viktigste er at vi gir folk lyst til å lese. Les mer om oss på: bokflyt.no

# Boken som vision

Litteraturen - en viktig del av gränslöst samarbete

*Biblioteken kan komma att spela en större roll i regionen framtiden.*

*Politiker på båda sidor gränsen tycker att det är viktigt att samarbetet inom kultur och litteratur ökar mellan länderna.*

---

Text Ann-Charlotte Hammarén



**Erland Lundqvist**  
Kommunlråd (c) i Strömstad  
Ledamot i interregionala beslutsgruppen

## **Varför tycker du att det är värt att stötta projektet *Ord utan gränser*?**

– Jag upplevde att Bokfesten i Strömstad 2001 var en mycket fin manifestation. Att stötta ett vidare projekt för ett gränslöst samarbete mellan gränskommunerna känns självklart.

## **Varför ska vi samarbeta med Norge?**

– För oss som bor i Strömstad är det helt naturligt med gränslöst samarbete eftersom vi inte upplever att det finns någon gräns mellan länderna. Många arbetar på andra sidan gränsen eller gör sina inköp i grannlandet. Våra bokhandlare, exempelvis Gösta Ahlberg Strömstad bokhandel, vet jag säljer mycket böcker till norska kunder.

För oss som bor vid gränsen är det också lika naturligt att se på norsk som svensk TV. Gränskommunerna bildar på många sätt en egen region och då känns ett samarbete självklart.

## **Vad tror Du biblioteket kan tillföra i samarbete länderna emellan?**

– Visa att litteraturen är gränslös. Föreltelser och kultur i länderna är lika.

## **Vilka förväntningar har du på projektet?**

– Målet med projektet är att man inom alla områden ska samarbeta över gränserna. Att utbyta tankar och idéer inom områdena kultur och litteratur är en viktig del av helheten.



**Arne Oren**  
Fylkesordförande (Ap)  
i Østfold fylkeskommune

## **Varför tycker du att det är värt att stöttadu projektet *Ord utan gränser*?**

– Det er viktig å skape langsiktige former for kulturutveksling innen grenseregionen.

Et hovedmål er å skape økt kunnskap om svensk litteratur i Norge og norsk litteratur i Sverige.

---

*Ord uten grenser* har som mål at det skal skapes nettverk og møteplasser mellom forfattere, bibliotek og litteratur-formidlere. Spesielt vil prosjektet oppmuntre barn og ungdom til å lese hverandres litteratur og knytte kontakt via internett. Det er også viktig å skape bevissthet om hverandres historie. Derfor vil det bli lagt vekt på å skape nettverk for historisk og slektshistorisk interesserte.

Prosjektet vil gjennom sine målsetninger kunne gi viktige bidrag i kulturutvekslingen.

#### **Varför ska Norge samarbeida med Sverige?**

– Sett fra ståsted i Østfold er det ingen tvil om at vi har en klar egeninteresse i samarbeide internasjonalt. For eksempel for vår industri, handel, behov for utdanning og kompetanse, så kan vi ikke være ”oss selv nok”. Heller ikke kulturelt. Dette fastslås også i norsk nasjonal politikk. Sverige – som vår nærmeste nabo og med et sterkt fellesskap opp gjennom historien – er naturlig vår nærmeste samarbeidspartner.

#### **Vad tror du biblioteket kan tillføra i samarbeide länderna emellan?**

– Gjennom utviklingen av prosjektet *Ord uten grenser* blir det klarere at bibliotekene er en del av kultursektoren. Særlig gjennom forberedelsen til bokfesten har bibliotekene fått mange nye aktører å samarbeide med - både i eget land og i Sverige. Dette skaper synergieffekt, som kan gi bibliotekene status som bidragsyter og samarbeidspartner i den allmenne kulturutvekslingen.

#### **Dina visioner och förväntningar inför vad samarbetet/projektet kan leda till?**

– Interreg IIIA –programmet har navnet ” Grenseløst samarbeid”. Navnet gir nettopp visjonen for hva jeg ser som en ønsket framtid.

Prosjektet skaper, opprettholder og gir mulighet for å utvikle den gode kontakten mellom bibliotek, forfattere og litteraturformidlere. Dersom også barn og ungdom blir en aktiv del i prosjektet, ser jeg dette som viktige bidrag i forhold til en ønsket framtid i en grenseløs grenseregion.



**Kent Johansson**  
regionalråd (c) i Vänersborg  
Ledamot i interregionala beslutsgruppen

#### **Varför tycker du att det är värt att stötta projektet *Ord utan gränser*?**

– Nationsgränser har i onödan varit en gräns på många områden. Prosjektet syfte är ju att underletta og stimulera samarbeide över nationsgränserna.

Jag tycker personligen att kultur är det mest spennande området for samarbeidsprosjekt. Kultur handlar ju om mangfold og blir mest interessant där gränser og olikheter möts.

#### **Varför ska vi samarbeida med Norge?**

– Det ligger nära till hands att samarbeide med ett land som både ligger så nära rent geografisk men också språkmässigt.

I vanliga fall brukar kulturutbyte länder emellan fokusera på dans og musik og konst eftersom dessa konstformer inte kräver språkkunskaper. Det roliga med samarbeide med Norge är att vi även kan mötas via ordet.

#### **Vad tror Du biblioteket kan tillføra i samarbeide länderna emellan?**

– Inom politiken og næringslivet talar man mycket om vikten av kunskap. Eftersom biblioteken är själva systemet for kunskap borde de vara jätteviktiga. Tyvärr verkar dock både politiker og folk inom næringslivet glömma bort denna resurs.

Biblioteken borde tydliggöra sin roll. Att biblioteken är med i interregionala projekt og andra utvecklingsprojekt är väldigt lovande.

#### **Vilka förväntningar har du på projektet?**

– I första hand opplevelser for de som är med.

I ett större perspektiv att bibliotek og kultur ”äter sig in” i medvetandet og att folk inser att kultur är betydelsefullt for människors liv og samhällets utveckling i stort.

## Vilka svenska författare känner du till?



**Liv Sannerud**

– Astri Lindgren, og han med utvandrerbøkene, Wilhelm Moberg. Disse forfatterne har jeg også lest. Jeg har lest dem i norsk oversettelse.

***Vi har spurt fem tilfeldige Nordmenn på Fredrikstad bibliotek om de kjenner noen svenske forfattere, om de har lest noen svenske forfattere og om de har lest bøkene på originalspråket eller oversatt til norsk.***



**Leif Dahle**

– Nei, jeg kommer ikke på noen svenske forfattere. Jo, Astri Lindgren selvfølgelig. Hennes bøker har jeg lest. De leste jeg i norsk oversettelse.



**Elisabeth Gulland**

– Jeg er dårlig på svensk litteratur. Jeg kommer ikke på noen i farten. Jo, jeg har lest ridderromanene til Jan Gulliou, og Astri Lindgren selvfølgelig. Ja, og så har jeg lest hun kriminalforfatteren, Lisa Marklund. Jeg har lest bøkene i norsk oversettelse.



**Morten Johannessen**

– Pär Lagerquist og Henning Mankell. Ja, og Astri Lindgren selvfølgelig. Pär Lagerquist er en suveren forfatter. Jeg har lest flere bøker av ham, i norsk oversettelse.



**Aina Løkkevik**

– Jeg husker ingen svenske forfattere. Jo, Jan Gulliou. Jeg har lest noen av hans bøker, de fra vikingtiden. Jeg leste de i norsk oversettelse.

---

# Vilka norska författare känner du till?



**Per Winjestam**

– Bjørnssen och Anne Holt är de jag kommer på just nu. Anne Holts böcker har jag läst på svenska.

**Vi har frågat fem svenskar om de känner till någon norsk författare, om de har läst någon och i så fall om de läst böckerna på originalspråket eller översatt till svenska.**



**Sofia Mankert**

– Ibsen, Roald Dahl och författaren som skrivit *Sofies Värld*. Jag har läst böckerna på svenska. Kurslitteratur i sociologi, media- och kommunikation har jag däremot läst på norska.



**Sara Dilen**

– Jag känner till Grimen och Gilje och så en del författare, som jag inte kommer på namnen på, som skrivit kurslitteratur för vetenskapsteori, samhällsvetenska, pedagogik och dedaktik. Jag har läst böckerna i svensk översättning med undantag för vissa textavsnitt i kurslitteratur på norska. Det är lätt att läsa på norska så länge man inte försöker att översätta till svenska



**Tomas Jönsson**

– Jag känner till Ibsen, Bjørnssen och Jan Fosse Jag har läst böckerna på svenska.



**Brita Dermark**

– Dem jag kommer på just nu är Agnar Mykle, Sigrid Unsed och Anne Holt. Jag har läst *Kristin Lavransdotter* och några böcker av Anne Holt. På svenska.

# Vad är en människa?

Nyväckt intresse för biografier är tecken på ny tid och nya normer

*Vem man väljer att skriva om, vad man skriver och hur avslöjar såväl författarens person som samtidens normer.*

*På Bokfesten i Fredrikstad leder litteraturprofessorn Lisbeth Larsson ett samtal med författarna Stewe Claeson, Ernst Brunner och Iben Sandemose om deras och hennes eget förhållande till biografier.*

---

Text och foto Ann-Charlotte Hammarén



A ntingen man berättar sin egen eller någon annans historia skriver man alltid om sig själv. Sanningskriteriet när det gäller biografier är därför omöjligt att uppnå.

Med sin biografi *Sanning och konsekvens* om författarparet Marika Stiernstedt och Ludvig Nordström har Lisbeth Larsson inte ambitionen att berätta sanningen. Däremot har hon en vilja att ge en annorlunda bild av paret än den redan formulerade. I motsats till den ”manliga litteraturkritikerkåren”, som riktat in sig på Ludvig Nordströms liv och verk, koncentrerar sig Lisbeth Larsson på Marika Stiernstedts öde.

– Att Ludvig Nordström är den som blivit känd för eftervärlden beror varken på tillfälligheter eller på att han var mer begåvad än Marika Stiernstedt.

Lisbeth Larsson är uppenbart cynisk när hon talar om litteraturvetenskapens konservativa teoribildningar och manliga värderingsmallar.

– Litteraturvetenskap är nog det mest konservativa ämnet inom universitetet. Det är ingen slump att det inte skrevs några biografier om kvinnliga författare före 1950-talet. Tyvärr är det inte heller en tillfällighet att många av dagens omtyckta och lästa kvinnliga författare inte kommer att hamna i litteraturhistorien.

Att Lisbeth Larsson sitter på landets enda litteraturprofessorstjänst med genusperspektiv är inte heller en slump. Hennes engagemang för kvinnofrågor är lika brinnande idag som det var när det väcktes på 70-talet.

*Sanning och konsekvens* beskriver hon som en desillusionerad bok.

– Den handlar om vad som händer när en kvinna berättar sanningen om sitt liv. Marika Stiernstedts öde, att hon blev utdömd av såväl kritiker som av hennes egna vänner efter att ha skrivit sin egen berättelse om äktenskapet med Ludvig

Nordström, avslöjar den makt dåtidens mansdominerade litteraturkritikerkår hade. En maktposition som Lisbeth Larsson dessvärre hävdar råder till stor del än i dag.

– Hur kommer det sig att böcker som många kvinnor älskar att läsa bedöms som skräplitteratur? Jo, att litteraturvetenskapens värdegrunder är skapade av män. Litteratur som är lättläst och möjlig att identifiera sig med anses inte vara fin litteratur. Veckotidningar som *Sköna dagar* anses vara skräp trots att massor av kvinnor får ut mycket av att läsa dem.

Att berätta sin egen historia kan dock i bästa fall vara ett sätt för kvinnor att få en plats i historien. Sedan biografins storhetstid, från 1800-talets mitt fram till 1950, har intresset för biografier dock varit relativt svalt med ett tillfälligt uppsving mellan 1975-82.

– Då väcktes ett stort intresse för biografier, både bland läsare och på kultursidorna. Bland de kvinnliga författarna skedde ett trendbrott under 70-talet. I sina självbiografier är deras egna liv, istället för deras mäns liv, i fokus, ett tydligt tecken på förändrade normer. Att biografier blev i ropet i slutet av 70-talet har sin naturliga förklaring, enligt Lisbeth Larsson.

– När livets villkor förändras och nya normer skapas behövs nya berättelser. Liksom på 1800-talet då allt var under omprövning födde 70-talets förändrade livsstil behov av nya berättelser.

Lisbeth Larsson hävdar att vi också idag lever i en tid som kräver att vi på nytt ställer oss frågor om vad det innebär att vara människa.



– *Litteraturvetenskap är nog det mest konservativa ämnet inom universitet, enligt Lisbeth Larsson, Sveriges enda litteraturprofessor med genusinriktning.*

Dagens nyväckta intresse för biografier hänger ihop med vårt behov av att omdefiniera oss själva och våra liv.

– Vårt sätt att leva har ändrat sig drastiskt under de senaste 10-20 åren. Det räcker med att titta på dagens dokusåpor för att inse att tidigare normer håller på att bytas ut mot nya. Och i skapandet av nya normer behöver vi nya berättelser.

# Tränger in under huden

Hanne Ørstavik skriver för att undersöka livet

*Med känslighet och närvaro tränger Hanne Ørstavik in under huden på sina romanfigurer.*

*Att läsa hennes texter är som att stiga in ett rum, en verklighet som är avskalad och nästan obehagligt sann och nära.*

---

Text Ann-Charlotte Hammarén

**H**anne Ørstavik skriver för att undersöka. Texten synliggör problem och konflikter. Man får följa karaktärerna fram till en punkt då en förändring inte går att stoppa. Sedan lämnar författaren oss. Utan lösningar. **Dialogerna i dina romaner känns oerhört trovärdiga. Dina beskrivningar av människan och då särskilt barnets sårbarhet är smärtsamma och nästan obehagliga i sin närhet. Hur självbiografiska är dina romaner?**

– Mina böcker är romaner och inte självbiografier. De är stiliserade fiktionsuniversum. De har referenser till en realitet, men inga konkreta platsangivelser. Jag tänker att de på det sättet skapar ett annat skikt av verkligheten. En verklighet där berättelsen, i form av bilder och erfarenheter, gör det möjligt för läsaren att *vara* i det som romanen undersöker. Att uppleva det, med allt vad det innebär.

– Att skriva, innebär för mig , att öppna och undersöka världen. Men det handlar samtidigt lika mycket om att skriva om er-

farenheter, göra dem verkliga, tillåta dem att finnas genom att just skriva om dem. Jag

***”Hade det inte varit livsnödvändigt för mig att undersöka hur det är att vara personerna i mina texter hade jag aldrig skrivit dem.”***

vill öppna ett litterärt rum som är så sammanfattat så att det inte ljuger.

– Allt i romanerna angår mig på ett djupt personligt plan. Men jag, min person och min historia, är inte intressant. Det fantastiska med att skriva är att jag kan fördjupa mig i det som angår mig, och samtidigt få

slippa mig själv, glömma mig själv, försvinna.

**Din trilogi beskrivs ofta som en undersökning av relationen mellan barn och förälder. Men texterna kan också upplevas som politiska.**

– Det är så typiskt att en text som handlar om relationer och är skriven av en kvinna omedelbart definieras som familjedrama. Mina böcker utspelar sig i nära relationer. De är också i allra högsta grad politiska. Det är inte en motsättning. De är dock inte politiska på ett konventionellt sätt. Jag tar inte ställning för eller emot något.

– Mina texter är snarare politiska genom att de ger språk åt erfarenheter som så ofta blir osynliga. Hur vi betar oss som människor i ett samhälle, i det yttre ”politiska” rummet, hänger intimt samman med våra inre och mellanmännliga livsrum, och vad som tillåts finnas där mellan oss och i oss. Vad ser vi, vad orkar vi se? Vad som får bli verkligt, också i oss själva, hänger ihop med vad det vi sätter ord på, vad som får bli sagt.



*Hanne Ørstavik är en av de norska författarna som framträder på Bokfesten i Fredrikstad.*

Det är en grundläggande politisk frågeställning: Vad får finnas?

**Dina böcker är översatta till flera olika språk. Hur känns det att överlämna sina böcker till en översättare?**

– Det är helt förfärligt! Det är en mycket farofylld färd för texten när den ska igenom en annan människas kropp. Men samtidigt är det naturligtvis ett måste om man vill att texten ska nå ut. Helst önskar jag att

mina böcker läses på norska även i Sverige. Men verkligheten ser tyvärr sådan ut att om böckerna inte hade varit översatta till svenska hade endast en ytterst liten skara intresserade läst dem i Sverige.

– Men jag har haft en väldig tur med översättare, och sluppit ett kommersiellt utnyttjande av texten. I stort sett har jag haft översättare som själv har önskat att få översätta mig, vilket jag är väldigt glad över.

fakta/

**Hanne Ørstavik**

**Debuterade med:** "Hakk" 1994.

"Entropi" 1995 Gjendiktning från franska: Leslie Kaplan:

"Overskuddet – fabrikken" 1998

**På svenska finns:**

"Lika sant som jag är verklig" 2000

"Tiden det tar" 2001 och

"Kärlek" 2002

samtliga på Alfabeta Anamma.

**Aktuell med:**

Kommer i höst ut i Sverige med

sin sjätte bok, "Uke 43",

(Vecka 43) på Alfabeta Anamma.

# Lägger örat nära texten

*Att översätta från ett språk som ligger nära ens eget är svårare än man kanske kan tro.*

*– Det gäller att lägga örat nära texten och lyssna noga. Man måste se upp så att man inte blir förtjust i små språkliga skillnader, säger Lotta Eklund.*

*På Bokfesten i Fredrikstad träffar hon Hanne Ørstavik och Erland Loe, två norska författare som hon översatt till svenska.*

Text och foto Ann-Charlotte Hammarén

Lotta Eklund fastnade för norsk litteratur när hon gick en skrivarkurs på Nordens folkhögskola Biskops Arnö. Intresset har hållit i sig och i dag, tjugo år senare, jobbar hon för att åtminstone ett par av de 12 kursdeltagarna på Litterär gestaltning vid Göteborgs Universitet ska vara norska studenter. Vid sidan av sin tjänst som studierektor och kursföreståndare översätter hon norsk litteratur.

– Det är ett otroligt stimulerande arbete att översätta. Det är få gånger som man får möjlighet att tränga så djupt in i texter och vistas i ett språk så länge som man gör när man jobbar med en översättning av en roman.

Lotta Eklund har dessutom turen att vara väldigt förtjust i de två norska författarskap som hon översätter.

– Hanne Ørstavik och Erland Loe är två väldigt spännande författarskap. Deras sätt att skriva skiljer sig dessutom helt åt, en utmaning för mig som gör mitt jobb desto roligare.

I Ørstaviks romaner är språket strängt avskalat. Hennes karaktärer är näst intill språklösa i motsats till Erland Loes som har ett flöde av subjektivt färgat språk.

– För att hitta den rätta klangen på svenska måste man läsa skarpt innantill. I Ørstaviks fall för att inte riskera fylla ut där avgrunden uppstår. När det gäller Erland Loes karaktärer måste jag hela tiden lägga



Lotta Eklund.

örat nära texten och fråga mig hur rösten egentligen låter på svenska.

– I arbetet med att få en så sann översättning som möjligt stöter Lotta Eklund även på problemställningar som inte är direkt språkliga.

– Jag måste i Ørstaviks fall exempelvis ha en tydlig bild av hur trakten ser ut där historien utspelar sig. Ibland räcker det inte med en direkt översättning. I vissa fall behöver jag en mer ingående beskrivning av hur geografien ser ut, då talar jag med Hanne som med tiden blivit en god vän.

Lyfter luren för att ringa författaren gör Lotta Eklund annars bara i nödfall när hon behöver konkret fakta. Att lära känna författaren innan hon lärt känna skrivsättet skulle till och med kunna störa arbetet.

– I början av mitt arbete vill jag definitivt inte ha kontakt med författaren om texten. Innan jag ger mig in i ett eventuellt samarbete måste jag först ha bildat mig en helt egen föreställning om verket och dess språkdräkt. När det gäller mitt arbete är det absolut verket som intresserar mig, varken författaren eller författarens syn på verket. Verket vill och gör något genom språk och form, det gäller för mig att läsa så bra innantill att jag får fatt i det.

Även om Lotta Eklund inte lägger vikt vid författaren under arbetets gång innebär det dock inte att hon är helt oberörd av vad författaren tycker om det färdiga resultatet.

– Det är en speciell situation att översätta en författare som kan läsa ens översättning, lite pirrigt faktiskt. Jag har dock haft tur och både Hanne Ørstavik och Erland Loe har varit nöjda.

**Får du någon gång lust att skriva egna berättelser när du går så djupt in i andras?**

– Nej, faktiskt aldrig. Det är jätteskönt att slippa skriva boken och bara göra det jag tycker är det roliga, att koncentrera sig på språket, klangen och läsandet.

# I huvudet på en förläggare

*Knappt har uppståndelsen och stressen inför Bok- & Biblioteksmässan i september 2002 lagt sig förrän det är dags för nästa utmaning.*

*Att bestämma böcker för utgivning våren 2003. Vilka titlar hinner vi få fram till sommarsäsongen?*

Text Kjell Warne

Camilla Läckbergs kriminalroman liksom Bohuslänsboken med illustrationer av konstnären Åke Brovik måste självfallet prioriteras. Vi är helt överens om prioriteringen, hustrun, tillika förläggarkollegan Annmarie och jag.

Måste hitta bra omslagsbilder. En bild från Blå Lagunen på Island blir perfekt till "Parkinsonmysteriet". Men en vinter-bild från Fjällbacka? Hittar ingen på bild-byråerna. Det finns tusentals sol- och sommar-motiv – men snö och is i Fjällbacka ...Nix! Kontakta Håkan Berg, som är att lita på när det gäller kanons-bilder och när det är knappt om tid. Det stränga vintervädrat under några dagar räddar bilden till omslaget!

Pust!!! Att vara bokförläggare är ju det mest fascinerande och stimulerande yrke man kan ha. Men man behöver ha lite andrum då och då: ... Tur att Annmarie och jag, när vi känner för det, kan ta en uppfriskande promenad i Skatåsterrängen. Med vidarekoppling av kontorstelefonen missar man inga beställningar...

Helt plötsligt är vi framme i januari 2003. Hoppsan! Den nya katalogen måste ju layoutas och tryckas. Snabb koll med tryckeriet.

– Jodå, det går bra, svarar den vänlige tryckaren, om vi bara får färdigt material för tryckning om tre dagar, så ska vi kunna leverera i tid.

Plockar upp backupen av den tidigare katalogen i datorn. Bort med några äldre

titlar och in med de nya som skall kunna beställas av skolorna och finnas tillgängliga inför det nya läsåret i augusti 2003. Sätter samman några korta presentationstexter. Javisst ja, omslagen! Snabb koll med tecknaren om framsidan till Clas Rosvalls "Fria Fantasier".

– Nej, jag har inte gjort klart det än, svarar han. Men du kan få en skiss så länge...

Någon har sagt att man jobbar bäst under tidspress... Men det får ju finnas gränser... Hur som helst. Katalogen blir färdig och 20 000 kataloger är på plats i tid för utskicket, tack och lov! Annonsen till Svensk Bokhandel då? Jo, datafilerna från föregående år finns kvar, så det fixar sig med att sätta in de nya titlarna. Problemet är också nu omslagen. Om man ska kunna puffa för de nya böckerna måste ju omslagen vara klara. Eller behöver de vara det? Jag fejkar några omslag som ger en viss uppfattning om innehållet. Skriver för säkerhets skull finstilt: "Skiss till omslag" i an-nonsen. Gör en pdf-fil från layoutprogrammet och mailar hela annonsen till tryckeriet.

Vad mera rör sig i huvudet? Jo, "Skåne och Västra Götaland. "Den regionala demokratin genombrott i Sverige" har jag lovat leverera i augusti. Planeringsmötena både i Göteborg och Vänersborg har alla varit konstruktiva och givande, så jag känner mig lugn med sådana rutinerade medarbetare som författaren, tecknaren och de två kanonfotograferna.



Mail från Isaksson & Parsons, våra insäljare till bokhandeln, med glada tillrop om "Isprinsessan" och om att de vill ha förlagets förteckning över HÖSTENS BÖCKER redan i april! Herregud, vi som inte har lämnat slut-versioner till tryckeriet av VÅRENS BÖCKER än ...

Den förestående Bokfesten i Fredrik-staden 3–5 april ser jag fram mot. Vi har haft förmånen att vara med på "Bok-fest i Väst" under tidigare år: i Stenung-sund, i Uddevalla, i Lysekil, i Strömstad. Nu är det dags att gå över kölen. Skall bli "kjempekul" och "morsomt".

Duns i brevlådan. Tjockt konvolut bland all posten. Manus nu igen? (Tänk så många förhoppningsfulla författare det finns!). Nej den här gången är det Bengt-Arne Runnerströms illustrationer till Ebbe Schöns "Trollkistan". Skall försöka hinna med att presentera den på Bokfesten.

Fick just, när detta skrivs, besked om att Annmarie och jag blivit farmor och farfar (för tredje gången). Det – om något – är det viktigaste som just nu finns i huvudet på en bokförläggare i Västra Götaland.

# Äldre elever tipsar yngre

Läsestafetten - en del av det norska skolsystemet

*Att låta äldre elever inspirera yngre att läsa. Projektet initierades av Østfolds fylkesbibliotek för knappt två år sedan. I dag är läsestafetten en naturlig del av norsk undervisningen vid många högstadie- och gymnasieskolorna i Østfold. Bibliotekskonsulent Mona Ekelund är en av eldsjälarna bakom projektet.*

Text Ann-Charlotte Hammarén  
Foto Finn Hensner

**A**tt låta gymnasieelever locka högstadielever att läsa har visat sig vara en utmärkt idé. Projektet, som är ett samarbete mellan skolorna och biblioteken i Østfold, har pågått i snart två år. Syftet är att ungdomar ska motivera varandra att läsa, genom att dela med sig av sina egna läsupplevelser. De äldre eleverna får i uppgift att plocka ut varsin alternativt två böcker som de själva tycker om. Eleverna får sedan välja vilken skola och vilken klass de vill besöka. Många åker till den högstadieskola de själva gått i. Som förberedelse inför sina bokpresentationer får eleverna lära sig både berättarteknik och dramaturgi. Undervisningen, som hålls av två dramalärare, har enligt Mona Ekelund, gett fantastiska resultat.

– Bokpresentationer är både underhållande och inspirerande. Ungdomarna är verkligen överraskande duktiga på att framträda.

Läsestafetten är bara ett av många projekt som Mona Ekelund är engagerad i. Förutom ett flertal olika projekt inriktade på barn- och skola satsar Mona Ekelund på frågor som rör marknadsföring. Hon sitter bland annat med i en grupp, som bildades i augusti 2002, med syfte att utarbeta en marknadsföringsplan för biblioteken.

– Det är viktigt att synas och kunna kommunicera med omvärlden. Att utveckla bibliotekens profiler är ett sätt. Men bibliote-

ken har också mycket att vinna genom ett mer omfattande samarbete sinsemellan. Mona Ekelund förespråkar att biblioteken ska jobba mer över kommungränserna.

– Om biblioteken slår ihop sina resurser kan de erbjuda mycket mer.

Som exempel berättar Mona Ekelund om ett lyckat utställningsprojekt; *barn bilder böcker*. Biblioteken turas om att bjuda in illustratörer att ställa ut sina verk. Utställningar cirkulerar sedan och visas på andra bibliotek. Ett utökat samarbete med svenska bibliotek är på gång.

– Hittills har det varit utställningar med illustrationer från bilderböcker som visats på bibliotekens barnavdelningar, men idén kan ju lika väl överföras på andra områden.

Utöver att satsa mer på att främja samarbetet mellan biblioteken över kommungränserna hoppas Mona Ekelund på fler gemensamma projekt med svenska kollegor.

– Det norsk-svenska samarbete har vuxit på senare år. Det är väldigt stimulerande att arbeta över nationsgränserna. Länderna



är ju lika på många plan men det finns små kulturskillnader som är inspirerande.

## en av oss /Mona Ekelund

**Aktuell som:** projektledare för Bokfesten i Fredrikstad

**Jobbar med:** bibliotekskonsulent med inriktning på skola och skönlitteratur

**Gjort tidigare:** frilansat som kursanordnare i biblioteksfrågor, undervisat på bland annat Bokhandelsskolan, jobbat som barnbibliotekarie

**Familj:** Man och tre barn Ole Magnus 23 år, Julie 20 år och Erling 13 år

**Bor:** Fredrikstad

**Tycker om:** vällagad mat, "långsam tid"

**Vill:** att folk ska upptäcka hur spännande det är att läsa

# Litteraturen som mötesplats

Svenska och norska ungdomar möts på Bokfesten i Fredrikstad

*Att locka svenska ungdomar att läsa norsk litteratur. Det är ett av bibliotekskonsulent Malin Koldenius många projekt.*

Text och foto Ann-Charlotte Hammarén

Till Bokfesten i Fredrikstad är ett flertal bussar sedan länge inbokade för elever från gymnasieskolor i Uddevalla, Lysekil, Lidköping, Vänersborg och Kungälv. Sedan i vintras har studiebibliotekarier och lärare förberett eleverna inför Norgeresan.

– Ungdomarna har läst texter av bland andra Rolf Jacobsen, Andre Bjerke och Peer Gynt. De flesta eleverna tycker att det är både intressant och spännande vilket naturligtvis är jätte roligt.

Malin Koldenius entusiasism går inte att ta miste på när hon berättar om Ord utan gränser och samarbetet med de norska kollegorna.

– Trots att det finns många likheter mellan det svenska och norska skolsystemet skiljer sig våra synsätt åt på vissa punkter. Av den anledningen är det inte bara roligt att träffas utan också stimulerande. För att få lite extra inspiration bjuder vi därför alltid in varandra till våra respektive konferenser.

Ord utan gränser är bara ett av många projekt som engagerar Malin Koldenius. För tillfället är hon bland annat sysselsatt med att fundera över hur folkbiblioteken på bästa sätt ska kunna stödja vuxna studerande.

– Studiebibliotekariernas arbete är intressant att forska om av flera anledningar. Det är ett reellt nytt yrke och dessutom en yrkeskategori som växer. Deras arbetsuppgifter liknar till viss del skolbibliotekariernas i och med att de ansvarar för distans- och vuxen studeranden.

– Min uppgift är att undersöka hur biblioteken använder sig av studiebibliotekarierna och hur deras kompetens utnyttjas i relation till projektet *Det livslånga lärandet*.

Under våren träffar Malin Koldenius studiebibliotekarier för att samla underlag för det forstatta projektet.

– Förutom undervisning i pedagogik finns det säkerligen behov av vidareutbildning inom andra områden.

Nu ska jag ta reda på vad studiebibliotekarierna för att kunna lista ut på vilket sätt Regionbibliotek Västra Götaland kan stötta dem på bästa sätt, säger Malin Koldenius glatt.

## fakta /Ungdomprojekt Bokfest

Till Bokfesten i Fredrikstad åker 200 västsvenska elever. Fredagen den 4 april får de, tillsammans med norska gymnasieelever, en gemensam presentation av de norska klassikerna.

”Fra Peer Gynt till Rolf Jacobsen” heter programpunkten som leds av skådespelaren Lars Andreas Larssen.

På eftermiddagen samma dag får eleverna möta den aktuelle ungdomsförfattaren Harald Rosenlow Eeg.

För de som stannar kvar över natten lockar poeterna Bob Hansson och Solja Krapu med Stand up poetry och musik.



## en av oss /Malin Koldenius

**Aktuellt som:** medarbetare i Bokfestens programkomitee

**Jobbar som:** bibliotekskonsulent Regionbibliotek Västra Götaland, projektledare med inriktning på skol- och utbildningsbibliotek

**Gjort tidigare:** jobbar som bibliotekarie sedan 1970. Till en början arbetat som barnbibliotekarie i Växjö och Örebro sedan för länsbiblioteket.

**Familj:** Sambo och tre vuxna barn, och barnbarnet Sam 2 år, Måns 1 månad

**Bor:** Vänersborg

**Tycker om:** att röra på mig, springa och simma och ett stort intresse för film, teater och musik.

**Vill:** att rapporten om skolbiblioteksprojektet ”Helvetesgapet” ska bli bra.

# Gränssamarbete

Strömstad stadsbiblioteks samarbete med biblioteken i Østfold

*Stadsbiblioteket i Strömstad har allt sedan storkommunen Strömstad bildades i 1967 haft ett mycket nära samarbete med biblioteket i Halden och länsbiblioteket i Østfold.*

Text Per Henrik Askeröd Bibliotekschef i Strömstad

Strömstad är regionens invandrarstämest kommun. De flesta invandrarna är normän, och vi har en stor efterfrågan på norska böcker.

I våra hyllor står litteraturen på norska och svenska ordnade tillsammans. Som ett av tre svenska bibliotek får vi ett exemplar av all ny norsk skönlitteratur som gåva från det norska kulturrådet. Halden bibliotek.

Med biblioteket i Halden utväxlar vi vandringsbibliotek som vi byter i regel varje halvår. De får ett femtiotal svenska böcker från oss, och vi får motsvarande från dem. Vi brukar att med privatbil köra över med vandringsbiblioteken varannan gång så vi kan kombinera detta med en personalträff.

Med hjälp av biblioteket i Halden har vi också alla de norska telefonkatalogerna från förra året i vårt referensbibliotek. När de nya kommer, skickar de oss de gamla, och vi gör på samma sättet.

Østfold Fylkesbibliotek (Länsbibliotek) Strömstads samarbete med fylkesbiblioteket går långt tillbaka.

Tidigare deltog jag ofta i Østfolds länsmöten och personal från Strömstad har deltagit i fylkesbibliotekets kurser. Vi har haft orienteringar om ny norsk litteratur av bibliotekarier från fylkesbiblioteket både för allmänheten och personalen. Vi har även haft depositioner av utländsk litteratur och kassetböcker och dessutom gjort fjärrlåneansökningar från fylkesbiblioteket.

Deras arbete för att skaffa oss de böcker vi önskar är imponerande. Jag minns en



*Maj Hansson och Linda Smedberg i lånedisken på Strömstadsbibliotek.*

gång som vi sökte en bok från ca 1750-talet hos fylkesbiblioteket och efter ett par veckor dök den upp, skickad från ett bibliotek i Nord-Norge. Nu beställer vi naturligtvis via Internet och via fylkesbiblioteket har vi tillgång till fjärrlån i alla norska bibliotekskataloger.

Vi har också ett eget kodnummer i den centrala biblioteksdatan i Norge. Vi har länge varit Østfoldbibliotekens "svenska centralbibliotek", och eftersom vi nu har Munkedal, Sotenäs, Tanum och

Strömstads gemensamma katalog på nätet, har naturligtvis det blivit enklare att låna från oss. Bibliotekscheferna från de fyra samsamarbetsbiblioteken har varit på studiebesök hos fylkesbiblioteket.

När du läser detta, har fylkesbiblioteket startat med en budbilsverksamhet som liknar Västra Götalands, där Strömstads stadsbibliotek besöks en gång i veckan. Vi blir därmed "sluss" eller "förbindelse-länk" mellan bibliotekssystemen i Østfold och Västra Götaland.

Naturligtvis har vi även varit på studiebesök hos varandra. Under några majdagar år 2001 arrangerade Regionsbiblioteket i Västra Götaland, Østfold fylkesbibliotek och Strömstads stadsbibliotek en "Bokfest" på gymnasiet i Strömstad. Det var mycket uppskattat och lyckat, och vi ser framemot vårens bokfest som arrangeras i Gamlebyen i Fredrikstad. Övrigt samarbete med norska bibliotek

Vi har även en del samarbete med biblioteken i Vestfold. Bland annat har Hortens biblioteks personal och vi utbyte i form av studiebesök. Våren 2000 var all personal vid våra fyra samarbetsbibliotek på studieresa till biblioteken i Tönsberg och Horten.



*Per Henrik Askeröd*

Horten var tidigare huvudbasen för den norska flottan., och vid vårt besök åt vi lunch i den tidigare officersmatsalen där skäggiga amiraler stirrade ned på oss från väggarna.

På internet [www.grense.net](http://www.grense.net) ska man framöver hitta alla kulturella arrangemang som görs i gränskommunerna på båda sidor av gränsen.

Slutord. Samarbetet med Østfold kommer utan tvekan att öka under de närmaste åren. Vi har ganska enkelt inte råd att låta bli

... i västerled

norska författare på tur...

Grimsrud  
&  
Hagerup

Uddevalla  
Trollhättan  
Lysekil  
Tanum  
får  
norskt  
författarbesök  
7-10 april

sista ordet...

**O**rd utan gränser. Temat för årets första nummer av Framsidan känns självklar med tanke på den förestående Bokfesten i Gamlebyen i Fredrikstad.

Under tre dagar 3 - 5 april kommer Gamlebyen i Fredrikstad att förvandlas till en mötesplats för svenska och norska författare, förläggare, lärare, gymnasieelever, bibliotekarier, politiker, hembygdsföreningar, opinionsbildare och alla andra som älskar böcker.

Det blir också en unik möjlighet för bok- och biblioteksfolk från Västra Götaland och Østfold att mötas.

Målet med Bokfesten, som är en del av gränssamarbetet *Ord utan gränser*, är att öka kunskapen och intresset för svensk litteratur i Norge och för norsk litteratur i Sverige.

Via intervjuerna till det här numret har jag insett att *Ord utan gränser* är så mycket mer än bara ett interregionalt projekt. Exempelvis att samarbete och utbyte av idéer är fullkomligt naturligt för dem som bor i gränstrakten.

Att Regionsbibliotek Västra Götaland och Østfold fylkesbibliotek har för vana att bjuda in varandra till sina respektive konferenser beror inte bara på att de tycker att det är roligt att träffas.

Länderna är förvisso lika på många plan med det finns små kulturskillnader. Och det är just olikheterna som gör mötena så stimulerande.

Ann-Charlotte Hammarén  
redaktör



Ord utan gränser